

Grote Kerkhof 1
Postbus 5000
7400 GC Deventer

14 0570
telefoon

direct telefoonnummer

gemeente@deventer.nl
e-mail

DEV-BLD-RUI-EN/
kenmerk

uw referentie

17 april 2024
datum

P. van den Berg
contactpersoon

Reactiebrief onderzoek Rekenkamer
onderwerp

Geachte leden van de Rekenkamer,

In de tweede helft van 2023 voerde het bureau Duneworks in opdracht van u een kwalitatief onderzoek uit naar wat inwoners van Deventer merken van het energiebeleid en in hoeverre de warmtevisie en de daarin voorgestelde maatregelen doeltreffend en doelmatig zijn om alle inwoners mee te krijgen.

Allereerst wil het college complimenten maken aan de Rekenkamer over de keuze voor dit lastig te onderzoeken maar zeer relevante onderwerp. Er is gekozen voor een niet alledaagse onderzoeksmethode. Met het rapport van Duneworks ligt er een resultaat dat zowel voor de gemeenteraad als voor het College en de betrokken ambtenaren waardevolle inzichten oplevert. En onderbouwd is met een rijke bron aan verdiepende artikelen. Deze inzichten zijn bovendien niet alleen relevant voor de warmtetransitie, maar voor participatie in de brede zin.

Omdat de warmtetransitie een groot en veelomvattende transitie is, kan het College zich voorstellen dat nog niet alle inwoners voldoende merken van het gemeentelijke warmtebeleid. Middelen die nodig zijn om onze aanpak te bemensen hebben we in 2023 pas ontvangen. Maar ook in de wijk Zandweerd, waar we al langer aan de slag zijn met een team van mensen en een duurzaamheidsteam, zien we dat het daadwerkelijk bereiken van alle inwoners een uitdaging blijft. Daarbij blijft menskracht een aandachtspunt. Die is niet onbeperkt beschikbaar. We kiezen daarom nadrukkelijk voor een gerichte inzet in de Wijk Uitvoeringsplannen.

Het College voelt zich ook gesteund door het rapport. De hoofdstukken Wind en Zon laten ons zien dat we op de goede weg zijn. En ook de aanbevelingen van Duneworks sluiten direct aan bij de werkwijze zoals we die in Deventer ontwikkelen. Het warmtevraagstuk is een relatief nieuw, groot en complex vraagstuk. De gemeentelijke rol in de warmtetransitie is een lastige. We zijn regisseur, maar we gaan niet over de keuzes die mensen maken in hun eigen koopwoning. Het is pionieren en een gezamenlijke zoektocht naar hoe we mensen het beste kunnen helpen om stappen te zetten in het verduurzamen van hun eigen woning. Het rapport is een hart onder de riem voor de gemeentewerkers die vorm geven aan de warmtetransitie, en continue zoekend zijn naar hoe de inzet van uren en middelen zo doelmatig en effectief mogelijk kan zijn.

In deze reactie gaan we in op de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport en de aanvullende aanbevelingen van de Rekenkamer zelf. Voordat we daarop ingaan, pakken we graag als eerste de

uitnodiging op die gedaan wordt: 'Verdere reflectie op de aanbevelingen door gemeenteraad en ambtenaren'. We nodigen u uit om vooruitlopend op de behandeling in de raad een technische sessie te organiseren in de Worp. Met inwoners, met u, met raadsleden, ambtenaren en de wethouder. In deze sessie bespreken we het rapport, de aanbevelingen, en laten we in de praktijk zien hoe onze werkwijze vorm krijgt

Aanbevelingen Duneworks

Voor de reactie op de aanbevelingen van Duneworks bundelen we adviezen waar dat kan om de omvang van de reactie bondig te houden. We gebruiken deze reactie ook om te laten zien op welke manieren we nu al invulling geven aan de aanbevelingen en waar we tegenaan lopen.

Mentale ruimte accommoderen

1. *Plan een verkennende fase, formuleer de meerwaarde van de deelnemer en maak het doel en de reikwijdte van het participatieproces helder.*

Deze aanbeveling onderschrijven we van harte. Na de eerste ervaringen met het opstellen van uitvoeringsplannen in Zandweerd en Bathmen, is op De Worp gestart met een verkennende fase en gaan we dat in volgende buurten ook doen. Dit betekent eerst uitvoeren en dan schrijven samen met de bewoners uit de wijk. Daarbij merken we in alle wijken op dat aanbelaacties heel goed werken als je een leuke/eenvoudige binnenkomer hebt. Deze methode is heel effectief maar ook zeer arbeidsintensief. En niet zaligmakend. Ook in Zandweerd zijn diverse aanbelaacties geweest (en nog gaande), dat zien we niet terug in de onderzoeksresultaten. Het laat zien dat het één van de middelen is, naast allerlei andere vormen.

In het Wijkuitvoeringsplan van De Worp hebben we ons vooral gericht op de meerwaarde voor deelnemers en het doel en de reikwijdte van het proces. Ruimte voor eigen tempo is daarbij essentieel. En tegelijkertijd blijven we oog houden voor het collectief en het effect op maatschappelijke kosten.

2. *Maak een one-stop-shop van het Energieloket*

We herkennen deze aanbeveling en willen ook graag opmerken dat dit eenvoudiger klinkt dan gedaan is. De markt van aanbieders pakt dit onvoldoende gezamenlijk op. Veelal horen we terug dat aanbieders liever werken voor woningcorporaties. Op verschillende manieren is al geprobeerd om hier vorm aan te geven voor particuliere woningeigenaren. Onder andere in samenwerking met Apeldoorn, Zwolle en Zutphen. De grootste bottleneck die wij ervaren is het gebrek aan uitvoerende partijen (installateurs, aannemers, isolatiebedrijven) om hier gezamenlijk invulling aan te geven voor particuliere woningeigenaren.

3. *Voorzie in de behoefte van persoonlijk contact*

We herkennen het belang hiervan. Met de komst van de gebiedsregisseurs warmte (elk wijk uitvoeringsplan heeft een eigen gebiedsregisseur) geven we daar invulling aan op wijk- of dorps niveau. Deze gebiedsregisseurs werken minimaal 1 dag per week echt in de wijk op locatie. Ze zijn makkelijk bereikbaar voor alle vragen en bouwen een netwerk op in de wijk. Het echt opbouwen en onderhouden van een netwerk in de wijk, zeker ook met de 'unusual suspects' kost veel tijd. Dit is nodig, maar ook zeer arbeidsintensief. We voeren deze aanpak uit in wijken waar we een Wijk Uitvoeringsplan maken.

Vertrouwen vergroten

4. *Deur-aan-deur-bezoeken*

Zie ook de reactie bij punt 1. We merken het positieve effect van aanbelaacties. Zeker bij doelgroepen die we bij andere communicatievormen (brieven/folders/filmpjes) niet bereiken. Dat zien we in Wijkuitvoeringsplannen maar ook bijvoorbeeld in de aanbelaacties voor Deventer Helpt Isoleren. Het

levert resultaat, maar het is behoorlijk arbeidsintensief. En ambtenaren en vrijwilligers moeten soms even over de 'aanbelvrees' heen.

5. Tijdig informeren

Hier wordt gerefereerd aan renovatietrajecten, maar dit geldt wat ons betreft voor alle plannen die worden uitgevoerd. Zowel door gemeente als door woningcorporaties. Voorspelbaarheid blijft van groot belang. Daar zullen we op moeten blijven focussen. Daarbij merken we wel graag op dat dit niet betekent dat iedereen altijd tevreden is.

Op Buurkracht bouwen

6. Wacht niet op een wijkuitvoeringsplan

We ondersteunen dit advies maar willen ook opmerken dat de menskracht en middelen die we inzetten voor de Wijk Uitvoeringsplannen niet overal beschikbaar zijn (zie ook punt 3). De aanpak in de uitvoeringsplannen is gericht op het opbouwen van een netwerk en persoonlijk contact. Vanuit de relatie die opgebouwd wordt, helpen we mensen met het verduurzamen van hun huis. Dat is arbeidsintensief en dat kunnen we niet overal bieden. Omdat de mensen en middelen hier niet voor beschikbaar zijn.

Inwoners weten ons steeds vaker te vinden als het gaat om klein eigen lokaal initiatief. We verkennen gezamenlijk waar de ambitie en motivatie zit en hoe we hen verder kunnen helpen. Dat levert verschillende vormen van ondersteuning op. Soms zijn dat kleine verduurzamingsartikelen als prijsjes voor de buurtbingo, soms een financiële bijdragen om activiteiten te organiseren. Dat betekent niet dat er ook gelijk een Wijk Uitvoeringsplan gemaakt moet worden. Een grote ambitie en motivatie van inwoners is wel één van de factoren in het afwegingskader waarmee we nieuwe Wijk Uitvoeringsplan gebieden selecteren.

7. Organiseer terugkerende bijeenkomsten en zoek de unusual suspects op

Beide aanbevelingen nemen we graag mee in de lopende en komende Wijkuitvoeringsplannen.

Zorgen verminderen

8. Ontwikkel verschillende vormen van uitleg en benut verschillende kanalen.

Het College is zich ervan bewust dat hier ruimte voor verbetering is. Met de komst van een communicatieadviseur Energietransitie hebben we voor deze opgave ook meer capaciteit beschikbaar. We zien daarbij dat het niet alleen gaat over verschillende vormen van uitleg, maar ook dat we verschillende thema's moeten bundelen. Inwoners die hun huis en tuin verduurzamen, maken geen onderscheid tussen isoleren, een regenton of een zonnepaneel. Alles is verduurzamen. Dit zien wij ook als een one-stop-shop. Dat dit bij de gemeente in verschillende beleidsvelden valt, is voor inwoners niet relevant. De eerste aanzet hiervoor is gedaan met www.duurzaamdeventer.nl. Van hieruit bouwen we verder naar verschillende middelen, vormen en kanalen.

Eigenaarschap mogelijk maken

9. Spreek mensen aan op drijfveren, zoek koppelkansen en maak ruimte voor verschillende snelheden.

Deze aanbeveling nemen we graag over waarbij we ook de ondertoon horen: 'alle mensen zijn verschillend'.

Extra overkoepelende aanbevelingen van de Rekenkamer

1. Verwerk de aanbevelingen in het brede participatiebeleid van de gemeente Deventer

We vinden het onderzoek en de aanbevelingen heel waardevol maar denken niet dat het participatiebeleid de juiste plek is om aanbevelingen over te nemen. Het beleid geeft handvatten voor

participatie. De aanbevelingen zijn vooral gericht op participatie in de praktijk. We stellen voor de aanbevelingen uit dit onderzoek mee te nemen in de jaarlijkse evaluatie van het participatiebeleid. En 'the proof of the pudding is in the eating': we stellen voor om aanbevelingen vooral ook mee te nemen in nieuw op te zetten participatie trajecten.

2. Treed op korte termijn in gesprek met woningbouwcorporaties

Deze aanbeveling lijkt te veronderstellen dat er meer contact zou moeten zijn met woningbouwcorporaties. We willen graag benadrukken dat de gemeentelijke organisatie, de Deventer woningbouwcorporaties en de netbeheerder zeer nauw samenwerken aan de warmtetransitie. Er is een gezamenlijk opgesteld programmaplan, en het programmateam (dat bestaat uit medewerkers van de verschillende organisaties) komt maandelijks als geheel bij elkaar om de voortgang, dilemma's en vraagstukken te bespreken. Leden van het programmateam en bestuurders spreken elkaar daarnaast zeer regelmatig. Dit rapport zal zeker gedeeld worden in het programmateam. Ook willen we hier graag benadrukken dat woningcorporaties in Deventer relatief ver zijn met het verduurzamen van hun woningbezit. Corporatiewoningen hebben gemiddeld energielabel B. Daarnaast experimenteren corporaties met nieuwe werkwijzen om huurders meer mogelijkheden te bieden. Bijvoorbeeld door de uitrol van het basisisolatiepakket. De realiteit blijft dat de corporaties niet alle woningen tegelijkertijd kunnen aanpakken en dat er altijd mensen zijn die nog even zullen moeten wachten.

3. Accepteer ook dat niet iedereen mee wil doen.

Dat doen we, en we kunnen ook niet anders. Het is goed om zicht te krijgen op waarom mensen wel of niet mee willen of kunnen doen. Daarvoor kunnen we participatietrajecten beter evalueren dan we nu doen. Daar zetten we graag op in. De lessen uit deze evaluaties nemen we mee in de evaluatie van het Deventer participatie beleid. Voor elk traject nagaan wat ieders drijfveren zijn en waarom mensen wel en niet mee kunnen of willen doen is wat ons betreft niet de juiste methode.

4. Deventer telt 103.415 inwoners en elke inwoner is uniek

De Rekenkamer roept op om minder traditionele communicatiemiddelen in te zetten om zo ook de unusual suspects te bereiken. Deze aanbeveling neemt het College graag over. De verschillende projecten in de warmtetransitie bieden een prachtig platform om met verschillende vormen te experimenteren en het effect te evalueren. Daarnaast lopen er op dit moment gemeentebreed nog twee andere trajecten:

- Hoe kunnen we jongeren beter bereiken?
- Hoe kunnen we andere digitale middelen ontwikkelen waarmee we andere groepen bereiken.

5. Werk als gemeente in de warmtetransitie van buiten naar binnen.

Deze aanbeveling steunt ons om de ingeslagen weg vast te houden. Dit begint met aanwezig zijn in de wijken en dorpen.

6. Maak de gemeentelijke communicatie toegankelijker en vindbaarder

Het College neemt alle genoemde aanbevelingen graag over en verwijst naar de bovenstaande reacties op de aanbevelingen uit het rapport van Duneworks. De enige aanbeveling waar het College een kanttekening bij plaatst is de one-stop-shop. Niet omdat we de meerwaarde hier niet van zien, maar omdat we in de basis vinden dat dit een taak van de markt is en recente ervaringen ons hebben geleerd dat het realiseren vanuit de overheid eenvoudiger klinkt dan het is.

DEV-BLD-RUI-EN/
kenmerk

Tot slot

We herkennen ons in het rapport en de aanbevelingen die daaruit voort komen. Ze helpen ons om nog gedrevenener te werken aan de warmtetransitie, en daarbij de onorthodoxe werkvormen niet uit de weg te gaan.

Het College wil graag benadrukken dat de in 2023 toegekende CDOKE (Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat en Energiebeleid) middelen de broodnodige ruimte hebben gegeven om de benodigde capaciteit in te zetten. Sinds het einde van 2023 is de capaciteit van het warmtetransitie team voorlopig op sterkte met verschillende gebiedsregisseurs en projectleiders energietransitie. Daarnaast hebben we nu een communicatieadviseur speciaal voor energietransitie. De basis is dat we werken in en vanuit de wijken en dorpen. Tegelijkertijd beseft het College zich uiteraard dat we het niet alleen kunnen. We werken samen met woningcorporaties en inwoners. Uiteindelijk gaan zij over de investeringen in de woningen en niet wij. Wij zijn er om te helpen, om hobbels weg te nemen en zo de transitie op gang te brengen.

Het College ziet de aanbevelingen als buitengewoon waardevol maar wil ook benadrukken dat deze aanbevelingen alleen maar uitgevoerd kunnen worden met voldoende menskracht. Er staat op dit moment een sterk team dat we graag behouden voor de organisatie. De CDOKE-middelen zijn beschikbaar gesteld voor de periode '23 – '25. Er is voor de periode '26 -'30 ook geld beschikbaar. Er is nog niet bekend in hoeverre de kabinetsformatie invloed heeft op het daadwerkelijk beschikbaar komen van dit bedrag en de hoogte van het bedrag. Dat maakt de toekomst onzeker. En dat maakt dus ook onzeker hoeveel capaciteit we hebben voor het vraagstuk.

Met vriendelijke groet,
namens burgemeester en wethouders van Deventer,

Jan Peter Wassens
Gemeentesecretaris/Algemeen Directeur

Bijlagen Bijlage 1, Bijlage 2, Rekenkamerbrief